

Evaluatierapportage

Sturen met kaders

Onderwerp

Tussentijdse evaluatie Provinciaal Milieuplan 2012-2015

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant

Kennisnemen van

De resultaten van de tussentijdse evaluatie van het “Provinciaal Milieuplan 2012-2015, gezondheid voorop”

Datum

3 december 2013

Documentnummer

3506654

Aanleiding

In 2012 heeft u de kaderstellende nota “Provinciaal Milieuplan 2012-2015, gezondheid voorop” (PMP) vastgesteld. Hierin is het provinciale milieubeleid ten aanzien van verschillende milieuthema's opgenomen, inclusief de bestuurlijke accenten hierbij. Met dit plan geeft de provincie invulling aan haar wettelijke plicht om eens in de vier jaar een milieubeleidsplan vast te stellen. In het PMP is aangegeven dat in 2012 de nulsituatie wordt vastgelegd voor de uitvoering van het PMP. Bovendien is aangegeven dat deze gegevens iedere twee jaar worden geactualiseerd om inzicht te geven in de gemaakte vorderingen (met andere woorden, een tussentijdse evaluatie en een eindevaluatie). De nulmeting is op 1 juni 2012 aangeboden aan de Commissie Ecologie en Handhaving.

De tussentijdse evaluatie die nu voorligt, is de actualisatie hiervan. Om een goede vergelijking mogelijk te maken, wordt in deze actualisatie dezelfde indeling en aanpak gehanteerd als in de nulmeting. Wel is dit aangevuld met informatie over de voortgang van de in het PMP opgenomen activiteiten en de stand van zaken van de bestuurlijke accenten in het PMP. Naast monitoring, zijn de bestuurlijke accenten: gezondheid, emissiereductie veehouderij en verminderen fosfaatdruk.

Bij de behandeling van het PMP is unaniem de motie aangenomen om de evaluatie “te verbreden met een systematische verkenning naar de gezondheidsrisico's in Brabant, waarbij in elk geval ook wordt verkend of beleving van geur, geluid en veiligheid gezondheidsrisico's met zich meebrengt en zo ja, welke”. Naar aanleiding van deze motie is opdracht verstrekt aan het PON om na te gaan wat hierover in de literatuur bekend is. Het resultaat van deze verkenning is neergelegd in het rapport Gezondheidseffecten van beleving van milieuaspecten.

Daarnaast heeft de Provinciale Raad Gezondheid (PRG) een rapport over gezondheidsbeleving opgesteld: “Ach, het zijn allemaal emoties”.

Datum

3 december 2013

Documentnummer

3506654

In paragraaf 5.1 van het PMP is het volgende opgenomen over gezondheid: *‘Gezondheid’ krijgt in dit PMP op grond van bovenstaande inzichten en ontwikkelingen dan ook een bijzonder accent. In dit Provinciale Milieuplan gaat de aandacht vooral uit naar het beïnvloeden van de fysieke omgeving waarbij de lokale luchtkwaliteit, geluidsoverlast, geurhinder en externe veiligheid een rol spelen. Naar aanleiding van de inspraakreacties zijn door GS meningen en adviezen van externe partijen geïnventariseerd tijdens de zogenoemde gezondheidstafels op 4 maart 2011. N.a.v. deze gezondheidstafels is onder meer besloten om duurzaamheid en gezondheid vanaf het begin af aan mee te nemen bij de provinciale gebiedsontwikkelingen zoals bedoeld in de Structuurvisie ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij zal dus niet alleen naar de wettelijke verplichtingen gekeken worden, maar ook naar cumulatie van effecten en mogelijkheden voor (extra) gezondheidsbevorderende maatregelen. Het is hierbij pertinent niet de bedoeling om een provinciale kop te zetten op nationale of Europese regelgeving of de voortgang van projecten te belemmeren. Door het aspect gezondheid in grote projecten mee te nemen, wordt geborgd dat alle samenhangende aspecten onderling worden afgewogen en wordt hiermee ervaring opgedaan (zie ook paragraaf 5.4). Als we kansen zien om winst te boeken op het gebied van gezondheid, zullen we die zeker oppakken.’*

Bevoegdheid

Met het vaststellen van het PMP in 2012 heeft u ons de kaders gegeven voor de uitvoering van het provinciale milieubeleid. Wij informeren u hiermee over de voortgang van het provinciale milieubeleid en de mate waarin de doelen zijn bereikt.

Kernboodschap

1. de uitvoering verloopt goed

De monitoring is uitgevoerd voor de volgende milieuthema's uit het PMP:

- externe veiligheid;
- lucht;
- geur;
- geluid en trillingen;
- licht;
- bodem;
- afval;
- stortplaatsen.

Het evaluatierapport beschrijft voor deze thema's zowel de voortgang van in het PMP opgenomen acties als de scores op de verschillende door u vastgestelde indicatoren. Nagenoeg alle acties uit het PMP zijn gestart en/of worden continu uitgevoerd. De activiteiten die nog niet gestart zijn, staan gepland voor de komende jaren.

Uit de evaluatie blijkt dat we dichterbij de doelen komen die in het PMP zijn geformuleerd (de totaalscore voor het doelbereik stijgt van 64% in de nulmeting tot 75% in de tussenevaluatie). Voor een vergelijking van de scores per thema/indicator wordt verwezen naar tabel 4 in het evaluatierapport.

De stijging van de totaalscore voor het milieu in Brabant komt vooral door de stijging in de score voor luchtkwaliteit. Vooral het aantal overschrijdingen van de normen voor fijnstof en stikstofoxiden langs wegen is sterk afgenomen. Ook bij het onderzoeken van stortplaatsen zijn grote vorderingen gemaakt: de onderzoeken naar mogelijke risico's zijn volledig afgerond.

In de volgende onderdelen wordt nader ingegaan op enkele specifieke aandachtspunten én de bestuurlijke accenten uit het PMP.

Datum

3 december 2013

Documentnummer

3506654

2. thema geur wisselend beeld t.o.v. nulmeting

Het thema geur vanwege industriële bedrijven scoort slechter t.o.v. de nulmeting. Op basis van het aantal klachten, kan geconcludeerd worden dat er bij de industrie sprake is van een toename van de geurhinder. Opvallend is dat deze toename zich concentreert in enkele specifieke gebieden.

Bij de geurhinder van veehouderij is de Brabant brede geurhinder gedaald tot onder het niveau van 2005. In een aantal gemeenten is echter nog steeds sprake van een toename. Lokaal is de geurbelasting hoger dan gewenst.

3. ongeveer de helft van het aantal latente saneringssituaties voor externe veiligheid is opgelost

Latente saneringssituaties zijn situaties waarbij op dit moment geen onaanvaardbare risico's gelopen worden, maar waarbij het bestemmingsplan de ruimte biedt om binnen de risicocontour van een bedrijf kwetsbare objecten te plaatsen (bijvoorbeeld een school dichtbij een chemisch bedrijf). Om dit te voorkómen, moeten deze bestemmingsplannen door de gemeenten aangepast worden. De provincie vervult hierbij een stimulerende rol. Binnen Brabant zijn in het totaal 15 van deze situaties vastgesteld rondom bedrijven waarvoor de provincie bevoegd is. Inmiddels zijn daarvan 7 situaties opgelost. Daarmee resteren nog 8 situaties waarvoor het bestemmingsplan moet worden aangepast. Er geldt overigens geen wettelijk termijn waarbinnen deze latente saneringen opgelost moeten zijn.

4. bestuurlijk accent gezondheid: gezondheid in de gebiedsopgaven

Zoals onder "aanleiding" is aangegeven, zijn naar aanleiding van inspraakreacties op het ontwerp-PMP destijds door GS meningen en adviezen van externe partijen geïnventariseerd tijdens de zogenoemde gezondheidstafels.

N.a.v. deze gezondheidstafels is onder meer besloten om gezondheid vanaf het begin af aan mee te nemen bij de provinciale gebiedsontwikkelingen. Dit is ook vastgelegd in het PMP en daarmee ook door PS besloten (PS vergadering 20 januari 2012).

Ten behoeve van de tussentijdse evaluatie, is intern en extern een verkenning uitgevoerd om inzicht te krijgen hoe gezondheid en leefbaarheid worden meegenomen bij de negen gebiedsopgaven.

Conclusie is dat de gebiedsopgaven en de eruit voortvloeiende projecten niet bewust vanuit de insteek “gezondheid” of “leefbaarheid” worden ingestoken, maar dat gezondheid en leefbaarheid wel vaak positief worden beïnvloed door de gebiedsontwikkelingen. Inmiddels is een voorzet ontwikkeld in samenwerking met actoren uit gebiedsopgave 'Het Groene Woud' en het onderwijs (HAS Den-Bosch) voor een model om gezondheid integraal mee te kunnen nemen in de gebiedsopgaven en als afwegingscriterium bij integrale besluitvorming over projecten in de gebiedsopgaven. De verdere uitwerking van de gebiedsopgaven biedt hiervoor nog voldoende mogelijkheden.

In het PMP is opgenomen dat de provincie voor de milieuthema's lucht, geluid, geur en externe veiligheid gezondheidskaarten samenstelt. Voor het maken van de kaarten is de provincie mede afhankelijk van externe partijen. Oplevering van de conceptgezondheidskaarten is eind 2013 voorzien.

Uit het onderzoek van het PON (n.a.v. de motie) blijkt dat:

- geluidhinder kan leiden tot slaapverstoring, stress, verminderde concentratie, moeizamere communicatie en invloed heeft op het psychisch welbevinden;
- geurhinder kan leiden tot stress, depressie, moeheid, aantasting van de stemming en vermindering van kwaliteit van leven en welzijn.

Eén van de constatering in het rapport van de PRG (eveneens n.a.v. de motie) is dat weinig indicatoren zo voorspellend zijn voor sterfte als de gezondheid zoals de mens die zelf ervaart (gezondheidsbeleving). De PRG heeft in het rapport aanbevelingen gedaan voor hoe de provincie in haar beleid rekening kan houden met gezondheidsbeleving en de bijbehorende zorgen, emoties en percepties van burgers (zie verderop onder “consequenties”).

5. bestuurlijk accent emissiereductie veehouderij: aanpak via Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood

Door adviesbureau WING is in opdracht van de provincie een aanpak ontwikkeld voor dit speerpunt. De bevindingen zijn verwerkt in de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood. Als uitvloeisel van deze agenda, zijn normen voor geur en fijnstof (op gebiedsniveau) opgenomen in de ontwerp-Verordening Ruimte. Het rijk zal een endotoxinen-kader ontwikkelen.

Datum

3 december 2013

Documentnummer

3506654

De provinciale verordening stikstof en Natura2000 eist verdergaande emissiereducerende technieken in stallen. De Brabantse Zorgvuldigheisscore Veehouderij (BZV) stimuleert de toepassing daarvan.

Datum

3 december 2013

Documentnummer

3506654

6. bestuurlijk accent verminderen fosfaatdruk: aanpak via Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

LTO en Unie van Waterschappen hebben het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer opgesteld voor een gebiedsgerichte aanpak van de wateropgaven. Het rijk heeft steun uitgesproken voor de fosfaat-aanpak hierin. Een Brabantse werkgroep gaat deze aanpak uittesten in een aantal kansrijke gebieden. De provincie faciliteert en zorgt voor voldoende verankering van de fosfaataanpak binnen het maatregelenpakket, waarmee recht gedaan wordt aan de opgave uit het PMP.

7. de tussentijdse evaluatie geeft geén beeld van de totale milieusituatie in Noord-Brabant

Deze indicatoren zijn gericht op milieuaspecten waarop de provincie via haar beleid invloed kan uitoefenen. De indicatoren geven daarmee vooral inzicht in de voortgang van de uitvoering van dit beleid. De indicatoren (en daarmee ook de score) geeft nadrukkelijk geen beeld van de totale milieusituatie in Noord-Brabant. Hiervoor zouden bijvoorbeeld ook gegevens over bedrijven waarvoor de gemeenten bevoegd gezag zijn, opgenomen moeten worden. Ook de invloed vanuit andere provincies en het buitenland kan – met name bij het thema lucht – groot zijn. Voor de monitoring van de totale milieusituatie in Brabant bestaan andere monitoringsrapporten, zoals de Duurzaamheidsbalans van Brabant.

Consequenties

1. geen tussentijdse beleidswijziging noodzakelijk.

Als de trend zich voortzet dan zullen de doelstellingen van het Provinciaal Milieuplan in de planperiode grotendeels worden behaald.

2. extra aandacht geur binnen bestaande beleidskader gewenst

Komende periode zal extra aandacht worden besteed aan klachten met betrekking tot geur vanwege industrie in de specifieke gebieden waar nu sprake is van een toename van het aantal klachten. In 2015 vindt tevens een evaluatie plaats van de “Beleidsregel beoordeling geurhinder omgevingsvergunningen industriële bedrijven Noord-Brabant”. De geurnormen in de ontwerp Verordening ruimte zullen positief bijdragen aan het verminderen van geurhinder door stallen van veehouderijen.

3. volgen voortgang latente saneringen gewenst

De 8 resterende latente saneringssituaties liggen verspreid over vier gemeenten. Volgens planning zal halverwege 2014 het bestemmingsplan Zeehaven en industrieterrein Moerdijk definitief vastgesteld worden, waarmee 5 latente saneringssituaties opgelost worden. Met de overige 3 gemeenten vindt al regelmatig contact plaats over de aan te passen bestemmingsplannen.

4. gezondheid: aanbevelingen betrekken bij gezondheidsopgaven

In de verkenning van PON is beperkte literatuur gevonden over de beleving van milieu als gezondheidsrisico. Daarbij is er relatief veel literatuur gevonden met betrekking tot geluid en geur. Deze twee milieuthema's krijgen in het PMP al veel aandacht. Aanpassing van het PMP n.a.v. het PON-onderzoek is dan ook niet nodig.

Aanbevelingen van de PRG in het rapport "Ach, het zijn allemaal emoties" zijn:

- Betrek gezondheidsbeleving consequent en integraal in het milieubeleid.
- Gezondheidsklachten, maatschappelijke zorgen, emoties en percepties van burgers dienen serieus opgepakt te worden.
- Breng de milieu- en gezondheidssituatie integraal in beeld (inclusief cumulatie).
- Provinciale en lokale overheden organiseren bij een geïntegreerde risicobeoordeling en risicomanagement eveneens een concern assessment, zodat we weten wat er leeft bij alle stakeholders.
- Ga dialoog aan met burgers en betrek burgers vroegtijdig in beleids- en besluitvormingsprocessen.
- Transparante risico- en crisiscommunicatie inclusief goede rolverdeling.
- De provincie dient leiderschap te tonen in diffuse situaties met gezondheids- en veiligheidsrisico's, waarbij niet duidelijk is wie het voortouw moet nemen in de communicatie. Daarnaast dient de provincie een coördinerende rol op het gebied van gezondheids- en veiligheidsrisico's te nemen.

De aanbevelingen m.b.t. risico- en crisiscommunicatie worden meegenomen bij het herzien van het externe veiligheidsbeleid. Over het herziene externe veiligheidsbeleid ontvangt u binnenkort een afzonderlijk statenvoorstel.

De overige aanbevelingen van PRG worden meegenomen bij de gebiedsopgaven. Naast de aanbevelingen van de PRG biedt ook het adviesrapport "Streekontwikkeling en Gezondheid" van de HAS Den Bosch richting voor de verdere inbedding van het aspect gezondheid in de gebiedsopgaven. Hierbij richten we ons in eerste instantie op de gebieden met de meeste kansen zoals de Peelhorst en de N-69.

Datum

3 december 2013

Documentnummer

3506654

Ervaringen die in deze gebieden opgedaan worden, kunnen betrokken worden bij de andere gebiedsopgaven.

In de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij wordt ruim aandacht gegeven aan gezondheid vanuit de veehouderij. Deze gaat doorwerken op gebiedsniveau.

Datum

3 december 2013

Documentnummer

3506654

5. fosfaat en emissiereductie veehouderij: voortgaan op de ingeslagen weg

De aanpak via de Uitvoeringsagenda Brabantse Agrofood (emissiereductie veehouderij) en het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer wordt voortgezet. In de Westelijke Langstraat worden vanwege de specifieke gebiedsproblematiek van fosfaatexperimenten uitgevoerd met het versneld verlagen van fosfaat in de bodem door de teelt en afvoer van specifieke gewassen die fosfaat aan de bodem onttrekken (uitmijnen).

6. bezien gewenste aanpassingen monitoring bij volgende PMP

Ten behoeve van de vergelijkbaarheid van de gegevens worden nu geen wijzigingen doorgevoerd in de wijze van monitoring van het PMP. Ook bij de eindevaluatie zal de monitoring op vergelijkbare wijze plaatsvinden. Bij het opstellen van het volgend PMP zal bezien worden of aanpassing van de monitoring gewenst is, mede in relatie tot het beperkte beeld van de Brabantse milieusituatie dat geschetst wordt door deze wijze van monitoren van het provinciale milieubeleid en de ontwikkelingen m.b.t. de Duurzaamheidsbalans van Brabant.

Europese en internationale zaken

Het Europese milieubeleid is sterk bepalend voor het provinciale milieubeleid en is dan ook randvoorwaarde geweest voor het PMP. Het bereiken van de doelstellingen van het PMP betekent dan ook dat tevens bijgedragen wordt aan het voldoen aan de Europese verplichtingen.

Communicatie

De tussentijdse evaluatie zal op de Brabantsite geplaatst worden. In overleg met het team Kennis en Onderzoek, PRG en het PON zal wel een expertmeeting georganiseerd worden om de resultaten van beide belevingsonderzoeken te delen met betrokkenen uit het werkveld.

Verder is geen actieve communicatie voorzien.

Vervolg

De eindevaluatie van het PMP is voorzien begin 2015.

Om tijdig te kunnen beschikken over een nieuw (wettelijk verplicht) provinciaal milieuplan, zal al in de loop van 2014 de startnotitie voor het nieuwe provinciale milieuplan 2016-2019 aan u worden voorgelegd.

Hierin zullen aandachtspunten en acties voor de volgende planperiode worden opgenomen, mede op basis van deze tussentijdse evaluatie.

Datum
3 december 2013

Documentnummer
3506654

1. Tussenevaluatie Provinciaal Milieuplan 2012-2015 (TELOS)
2. Gezondheidseffecten van beleving van milieuaspecten (het PON)
3. Aanbiedingsbrief rapport: "Ach, het zijn allemaal emoties" – Gezondheidsbeleving en milieubeleid (Provinciale Raad Gezondheid)
4. Rapport: "Ach, het zijn allemaal emoties" – Gezondheidsbeleving en milieubeleid (Provinciale Raad Gezondheid)

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk drs. W.G.H.M. Rutten

8/8